

vendiske Skibe undslap kun 35; Knytlinga siger da ogsaa, at der undkom 50). Bogens udmærkede Sider ere imidlertid mange, og dens varme og tiltalende Beretning vil sikkert lade den vinde stor Udbredelse. Joh. Stp.

Dr. Knud Berlin har udgivet et stort Arbejde *Islands statsretlige Stilling efter Fristatstidens Ophør. Første Afdeling: Islands Underkastelse under Norges Krone* (1909). Dette Værk har sin tidsmæssige Baggrund i det politiske Spørgsmaal om Islands Stilling i den danske Stat og Omdannelsen af dets Forfatning. Dr. Berlin har taget sit Udgangspunkt i den Tid, da ved Fristatens Ophør Island for første Gang kom til at høre under en fremmed Krone. Et udførligt Værk om dette Emne havdes ikke før paa Dansk, saa at Bogen kommer til stor Nytte, tilmed da der om Spørgsmaalet er fremsat saa mange urigtige Paastande, især fra islandske Politikeres Side. Men Dr. Berlin ønsker ikke at skrive et politisk Indlæg; han vil i en strængt videnskabelig Fremstilling ædruelig fremlægge alt, hvad der kan belyse Spørgsmaalet. Med hvilken sindig Grundighed Forf. arbejder sig prøvende frem, vil ses af at han paa disse 270 Sider kun naar en Snes Aar ud over Underkastelsen under Norge 1262—64. Undertiden er Forf.s Gang lidt for skridtmæssig, og med juridisk Omstændelighed redegjør han for de mange fremsatte Anskuelser. Sin Kritik holder han i en rolig Tone, endog naar Paastandene, for Ex. af Arkivar Jón Thorkelsson, synes at gaa ud over det videnskabeligt tilbørlige. Blandt de mange fortrinlige Paavisninger, som Dr. Berlins højst fortjenstfulde Bog indeholder, kan nævnes hans Belysning af det fuldstændige Anarki, der raadede paa Island før Underkastelsen, hans Tolkning af Artiklerne i det berømte *Gamli Sáttmáli*, hans Redegjørelse for, hvorledes Island blev et Skatland under Norge og indgik under Styrelsen gennem det norske Rigsraad, i hvilket Islands Bisper jævnlig havde Sæde, endvidere mange oplysende statsretlige Paralleler.

Joh. Stp.

Kaptajn K. C. Rockstroh har udgivet 1ste Bind (1909) af et stort Værk: *Udviklingen af den nationale Hær i Danmark i det 17. og 18. Aarhundrede*. Bindet omfatter Tiden

1614—1670 og er bygget paa meget omfangsrige og flittige Studier, særlig i baade danske og fremmede Arkiver. Det er ogsaa lykkedes Forf. at bringe meget nyt frem; saavel den danske nationale Hærs Organisation som Krigenes Historie er i mange Enkeltheder blevet bedre og rigere oplyst end før, og Værket vil være af dem, som fremtidig Forskning og fremtidig Historieskrivning stedse vil søge tilbage til med betydeligt Udbytte. Dog tør det vistnok siges, at det netop er paa Enkelthederne mere end paa Helhedsbilledet, at Bogens Værdi beror. Den er tungt skrevet, hvad der dog delvis ligger i Stoffets Natur, men dernæst er det tvivlsomt, om Forf.'s Hovedresultater kan siges at være saa begrundede, at de i nogen væsenlig Grad forandrer tidligere Opfattelser. Det har jo dog ogsaa tidligere været kendt, at der baade under Kristian IV og især under Frederik III af Regeringen blev gjort et ret stort Arbejde for at organisere et udskrevet nationalt Værn, og Hovedbestanddelene af dette Arbejde har ogsaa tidligere været klarlagte. Men Forf. har næppe godtgjort, at Resultatet af Bestræbelserne i dets Helhed har været væsenligt større end hidtil antaget. Hvad hjælper det at tale om (S. 245), at Danmark paa den Tid havde en bedre Fredsorganisation i sin nationale Værneforfatning end de fleste andre Stater, naar dog faktisk denne Fredsorganisations Maal: at forsvare Landet, ikke naaedes. Og her gaar det virkelig ikke an, som Forf. vil, at lægge hele eller næsten hele Skylden over paa Kongerne. De havde deres store Brøde, og naar Forf. i Modsætning til sin almindelige Tankegang S. 244 vil rense Frederik III for Anklagen imod ham for at have hidført Krigen 1657 i Kraft af egen Beslutning, fordi en Krig med Sverige ganske i Almindelighed var uundgaaelig, er det urimelig Tale, da Krigen Gang netop i saa høj Grad blev bestemt ved det Tidspunkt, paa hvilket den hidførtes. Men Kongerne var langt fra ene om Ansvar. At der var store Brøst i Samfundstilstandene og ikke mindst baade „Overmod, Demoralisation og Uduelighed“ hos Adelen, er uimodsigeligt, ikke alene ud fra Betragtninger af dens Stilling til den militære Organisation, hvad Forf.'s Bog ogsaa paa mange Maader selv belyser, men tillige ud

fra en Vurdering af dens øvrige Holdning. Forf.'s uophørlige bidske Angreb paa Kristian IV som en Udygtighed, en smaat-skaaren pengegrisk Natur, der gennem hele sin lange Regeringstid satte Hensynet til sin personlige Fordel over Hensynet til sit Lands Interesser, skyder langt ud over Maalet, faar ham endog (S. 143) til at affeje Slaget paa Kolberger Heide med en Bemærkning om, at det var en Fægtning, der i al sin relative Ubetydelighed viste, at begge Modstandere forstod sig lige lidt paa Søkrig. Omvendt nærer han den højeste Beundring for Korfits Ulfeldt, denne eminente Mand, af „hvis Indsigt, Fædrelandskærlighed(!) og vældige Energi man føler sig uvilkaarligt henrevet“. Men hertil kommer, at Forf. meget skarpere end han har gjort det burde have skelnet mellem de udskrevne nationale Tropper og de hvervede danske; hans Opstilling (S. 403 f.) af hvad Danske der var med i Krigene 1657—60 bliver derved noget misvisende og kan ikke føres som et fyldestgørende Bevis for den nationale Værneforfatnings Betydning. Der kan ogsaa gøres forskellige andre Indvendinger mod Bogen, bl. a. at Sechers Forordningssamling ikke er benyttet, hvad der f. Eks. spores ved Fremstillingen af Tilblivelsen af Udskrivningsforordningen af 1621. Noget uklædelig er desuden den hyppige Overlegenhed over for „Historikerne“.

J. A. F.

Universitetsstipendiat Dr. Oscar Alb. Johnsens Skrift *Hannibal Sehesteds Statholderskab 1642—1651. Et Tidsskifte i Norges Historie* (Krania, 1909) er en særdeles velskrevet og dygtig Bog, der med stigende Fart fører Læseren gennem Sehesteds Liv og Virksomhed ned til hans dramatiske Fald. Med stor Indsigt behandles de forskellige Grene af hans Administration, hans Godssamling og, i Tilknytning til Forf.'s tidligere fortræffelige Skrift: *De norske Stænder* (1906), hans Forhold til Stændermøderne og de forskellige Klasser af den norske Befolkning. Til nogen endelig Opklaring af de vanskelige Problemer ved selve Sehesteds Fald er Forf. ikke naaet, men det er sikkert heller ikke muligt at løse Gaaderne. Han er noget tilbøjelig til at se lidt lysere paa Sehesteds Brøde end f. Eks. jeg har gjort det, og det skal indrømmes, at Omfanget